בבני גוזתי · והארת עמיה ערת: במובדל ומופרש ממך שלא רצה הקב"ה לגלות לך: לאומה רבעי · לשון נקיה היא כלומר על עצמו ולא עלי: רגלי החיות · שובי פרסותיהן: קרסולי · אסתיורא שקורין קביליי"א בלעז: שוק · הוא עצם הגמכר עם (מ)הרגל: רכובי · תורה אור

*בבתי גוואי הא בבתי בראי, ואמר רב אחא בר יעקב עוד רקיע אחד יש למעלה מראשי החיות דכתיב "ודמות על ראשי החיה רקיע כעין הקרח הנורא" עד כאן יש לך רשות לדבר מכאן ואילך אין לך רשות לדבר שכן כתוב בספר בן סירא במופלא ממך אל תדרוש ובמכוסה ממך אל תחקור במה שהורשית התבונן אין לך עסק בנסתרות"

*תניא אמר רבן יוחנן בן זכאי מה תשובה השיבתו בת קול לאותו רשע בשעה שאמר "אעלה על במתי עב אדמה לעליון" יצתה בת קול ואמרה לו: רשע בן רשע בן בנו של נמרוד הרשע *שהמריד (מ) כל העולם כולו עליו במלכותו - כמה שנותיו של אדם שבעים שנה שנאמר "ימי שנותינו בהם שבעים שנה ואם בגבורות שמונים שנה" והלא מן הארץ עד לרקיע מהלך חמש מאות שנה, ועוביו של רקיע מהלך חמש מאות שנה, וכן בין כל רקיע ורקיע, למעלה מהן חיות הקדש (נ) ורגלי החיות כנגד כולם וקרסולי החיות כנגד כולן ושוקי החיות כנגד כולן ורכובי החיות כנגד כולן וירכי החיות כנגד כולן וגופי החיות כנגד כולן, צוארי החיות כנגד כולן ראשי החיות כנגד כולן קרני החיות כנגד כולן, למעלה מהן כסא כבוד, ורגלי כסא הכבוד כנגד כולן, וכסא הכבוד כנגד כולן, "מלך אל חי וקים רם ונשא שוכן עליהם ואתה אמרת "אעלה על במתי עב אדמה לעליון, אך אל שאול תורד אל ירכתי בור"; ולא במרכבה ביחיד: תני רבי חייא אבל מוסרין לו ראשי פרקים אמר רבי זירא אין מוסרין ראשי פרקים אלא לאב ב"ד ולכל מי שלבו דואג בקרבו איכא דאמרי והוא שלבו דואג בקרבו, אמר רבי אמי אין מוסרין סתרי תורה אלא למי שיש בו חמשה דברים "שר חמשים ונשוא פנים ויועץ וחכם חרשים ונבון לחש א) ואמר רבי אמי אין מוסרין דברי תורה לעובד כוכבים שנאמר "לא עשה כן לכל גוי ומשפטים בל ידעום" א"ל רבי יוחנן לרבי אלעזר תא אגמרך במעשה המרכבה א"ל לא קשאי לי קש נח נפשיה דרבי יוחנן, א"ל ר' אסי תא ואגמרך במעשה מרכבה א"ל אי זכאי גמירתא מר' יוחנן רבך. רב יוסף הוה גמיר מעשה המרכבה סבי דפומבדיתא הוו תנו במעשה בראשית אמרו ליה ליגמור לן מר מעשה מרכבה, אמר להו אגמרון לי מעשה בראשית (ג) בתר דאגמרון אמרו ליה ליגמרון מר במעשה מרכבה אמר להו תנינא להו "דבש וחלב תחת לשונך" - דברים המתוקין מדבש וחלב יהו תחת לשונך, ר' אבהו אמר מהכא "כבשים ללבושך (ל) דברים שהן כבשונו של עולם יהיו תחת לבושך, אמרו ליה תנינן בהו "עד" ויאמר אלי בן אדם" אמר להו הן הן מעשה המרכבה מיתיבי עד היכן מעשה המרכבה רבי אומר עד "וארא (ס) בתרא ר' יצחק אומר עד החשמל" עד "וארא מגמרינן מכאן ואילך מסרינן ראשי פרקים איכא דאמרי עד "וארא" מסרינן ראשי פרקים מכאן, ואילך אם הוא חכם מבין מדעתו אין אי לא, ומי דרשינן בחשמל והא ההוא ינוקא דדרש בחשמל (ו) (ונפקא) נורא ואכלתיה שאני ינוקא דלאו מטי זימניה, אמר רב יהודה ברם *זכור אותו האיש לטוב וחנניה בן חזקיה שמו, אלמלא הוא נגנז ספר יחזקאל שהיו דבריו סותרין דברי תורה מה עשה הועלו לו ג' מאות גרבי שמן וישב בעלייה ודרשו. ת"ר מעשה בתינוק אחד שהיה קורא בבית רבו בספר יחזקאל והיה מבין בחשמל ויצאה אש מחשמל ושרפתו ובקשו לגנוז ספר יחזקאל (ז) [ב] אמר להם חנניה בן חזקיה אם זה חכם (ח) (הכל) חכמים הן מאי חשמל אמר רב יהודה חיות

[לעיל ה:]

[פסחים לד.]

[מיקוזין נ.]

[עי' מהרש"א כתי"ת]

[ע"ל תמה]

[שם אימא אף עלפי החיות מהלך ת"ק שנה וחמש עשרה מנין ישרה ע"ם]

[בפסיקתא ופי' בהרא"ש ברכות פ"ה סי' כ"ח]

[ע"ל רמתון]

[ע"ל רמתון]

[ישעיה נ]

[תהלים קמז]

[שיר ד]

[מעלי כ"ג]

[יחזקאל ב]

[שם ל]

[שבת יב. פ"ס מגחות מה.]

ז א מיי' פ"ב מהלכות יסודי התורה הל' יב ופ"ד שם הלכה יח:

ח ב ג מיי' פ"ב שם הלכה יב:

מגיהין בקדושתא שיסד הקליר וחיות אשר הנה מרוכבות לכסא כף רגל חמש מאות וחמש עשרה ומוחקים הוי"ו ואומרים כי כן עולה לפי חשבון שבכאן למנין ז' רקיעים "וח' אויריס הוא ט"ו פעמים ת"ק והיינו מנין ישרה ש"ר ת"ק וי"ה לסימנא (כ) שכן עולה ט"ו פעמים כך ומיהו בחכם מחקוהו שיסד דבריו ע"פ הירושלמי דהרוא"ה א"ר לוי מתרן ועד לרקיע מהלך ת"ק שנה אמר ר' ברכיה ור' חלבו בש"ר (בא) סמוקה גדול מזה רגל אחד *כמנין ישר"ה רלה כמה (נ) גבוה מעולמו כו' משמע כמנין שיסד ת"ק ט"ו וכן היה דלכו שבכמה מקומות היה מניח שיעות הש"ם שלנו כדי לאחוז *שיעות הש"ם ירושלמי שהוא היה תנא והוא היה ר"א ברבי שמעון דקרי עליה *מכל אתקא דוכל תנא קלא קרוכן ופייטן (ויקרא רבה פ"ו) וכימיו מקדשים ע"פ הרמייה שמעולם לא יסד רק קרוכן מיוס (*אחד): **אין** מוסרין דברי תורה לעובד כוכבים. היה קשה להר"ר אלחנן תיפוק ליה דעובד כוכבים העוסק בתורה חייב מיתה כדאמר בפ' ד' מיתות (סנהדרין דף נט. וסם) עובד כוכבים העוסק בתורה חייב מיתה והמלמדו עובר אלפני עור לא תתן מכשול וכי תימא (מ) בז' מצות דידהו דאיכו חייב מיתה כדאמר הש"ם התם והא "מצוה איכא למוסרם להם ונפקא לן מהאי קרא אשר יעשה אותם האדם וחי בהם (ויקרא יח) כהן ולוי לא נאמר אלא אדם שאפילו עובד כוכבים ועוסק בתורה וכו' וי"ל דהכא מיירי אפילו הכא דאיכא עובד כוכבים אחר שרוצה ללמדו דליכא לפני עור כדאמרינן בע"ז (דף ה:) המושיט כוס יין לנזיר עובר אלפני עור והני מילי דקאי אחרי עברא דנהרא שבאלו נתינתו לו אפשר להביאו אלו אבל לו אלו הכי איכו עובר אלפני עור הכא נמי אפילו במקום שעובד כוכבים אחר רוצה ללמדו דליכא לפני עור מכל מקום אסור משום מגיד דבריו ליעקב וכו' (תהלים קמז)*: והחיות

[בן בנו של נמרוד הרשע. לאו דוקא שהרי כוס ילד את נמרוד ולא מצינו אותו לשם אלא על שם מעשיו שמלך גם הוא בשנער*: **שבעים** שנה. לאו משום שלא היה קשים יותר שהרי לא וחשוב מימות סנחריב שסמוך למפלתו גבי שליחות שלא בלאדן לחזקיהו מצינו שהיה סופר בביתו ומשם זכה למלכות כדאשכחן בתגדות חלק (סנהדרין דף צו.) אלא אורחא דמילתא קא חשיב: **ורגלי** החיות כנגד כולם. יש

ולא לתת לתת יהו ביאלא כמו שמרוד שלא לתת יהו בתכרסם

מהרש"ל

מהרנ"ך

סדר מ"ל מ"ארות דאין מוסרין...

רש"י מה"ל דברים טאין מוסרין

נוטאו ל"מעש מלדרוש במעשה מרכבה

ועי' שמות רבה פרשה ל' במעשה דעקיבא ותלדיטים

רבינו חננאל

עד כאן יש לך רשות לדבר מיכן ואילך אסור. כתוב בספר בן סירא במופלא ממך אל תדרוש ובמכוסה ממך אל

תחקור במה שהורשיתה התבונן אין לך עסק בנסתרות והדברים שנאמר מהלך ת"ק שנה דברי קבלה הן. אלא תראה שהן מועתקין מפי ריב"ז שהיה ביתי הבית ולא נשאר לו דבר קטן ולא דבר גדול. אלא הכל קיבל בקבלה מרבו ומפורש בו דבר גדול מעשה מרכבה דבר קטן חוויות דאביי ורבא. ואין הדברים הללו באין משיקול הדעת ואין צריך להסתכל בהן בא במירוף דעת שאי אפשר לומר יש שם מקום הלל מופנה ואף לא מלא שהכל מתחתיו הן שכשם שאין כח לומר כי קודם יצירת העולם היה הלל או מקום מלא או ריקם אלא אחר שנברא העולם נבראו שמים וארץ ואין יודע מה למעלה ומה למטה ולשיכך בנעוי רבותינו להסתכל מה למעלה ומה למטה ומה לאחור. ויש בגבורתו של הקב"ה לעשות כמה: ולא במרכבה ביחיד תני ר' חייא מסרין ליחיד ראשי פרקים פי' פותחין לו ראשי דבריו והוא מבין מדעתו *) הה לבו גם בו כי' אלעזר דאמר ליה ר' יוחנן רבינה דע אמרך מעשה מרכבה א"ל לא קשאי מרכבה א"ל אין מוסרין דברי תורה אלא לויעש חכם חרשים ונבון לחש ואין מוסרין ד"ת לעובד כוכבים שנאמר מגיד דבריו ליעקב הקיו ומשפטיו לישראל: אלא הא דתניא עד היכן מעשה מרכבה כו' רקיע"ל כלישנא בתרא עד וארא ועד חשמל מסרינן ראשי פרקין כדאמרן מיכן ואילך לא מסרינן אלא אם היה חכם מבין מדעתו מאי חשמל אמר רב יהודה חיות אש ממללות במתניתא תנא חש מל כלופר ב' מלות

*) גם' שכמריד את כל העולם: (נ) שם ורגלי החיות וכו' וקרסולי וכו' ושוקי וכו' ורכובי וכו' וירכי וכו' וגופי וכו' וצוארי וכו' וראשי וכו' וקרני וכו' ולמעלה מהן כסא כבוד ורגלי וכו' וכסא הכבוד כנגד כולן ולמעלה מהן מלך: (ג) שם מעשה בראשית דגמרוה בתר דגמרו' אמרו: (ד) שם כבשים לבושך אל תקרי כבשים אלא כבושים בכיס שהן כבשונו: (ה) שם רבי אומר עד ואלה כעין חשמל וגו' ואלה כעין החשמל וגו' ואלה כעין הקשת וגו' (ו) הם שהקפידו עליהם חכמים מלדורש הם מדברים בלוטה שכינה ומראהו: מיסתיבי. גרסינן ולא גרסינן ומי הוי מעשה המרכבה עד הכא: עד ואלה. כעין החשמל ולא הוא בכלל: עד החשמל. עד המיכה הזו והיא בכלל לידרש: עד ואלה מגמר גמרינן. לומר הכי קאמר עד היכן מעשה מרכבה שמתו לדרוש עד ואלה או עד החשמל, ומעשה עד "ויאמר הן הן מעשה מרכבה שהקפידו עליהן חכמים: עגנו ספר יחזקאל. שיש בסופו דברים בקרבנות שסותרין דברי תורה: גרבי שמן. להדליק: והיה מבין בחשמל. לדרוש מהו: חיות

*) לקמן יד. רש"ל מסרינן ת"אוריים אלו

(ס) שם אם הוא חכם כולם חכמים: (ע) רש"י ד"ה שוק. הוא עצם הגמכר עם הרגל הם"ד:

גליון השי"ס תוס' ד"ה ורגלי וכו' שיעת הירושלמי שהוא סיה תנא. ע"ל ו"א שהוא סיה תנא כן הוא בגמ"ש נפ"ה דברכות:

הגהות מהר"ב רגשבורג

א) גם' ואמר רבי אמי אין מוסרין דברי תורה לעובד כוכבים. כ"כ עיין שו"ת בתר שבע בסופו וחלק בתר מים חיים סימן י"ד מעשה נמה הסמיכו פסוק ס זה: ב) שם מ"ל מגגי' אם זה חכם כולל חכמים הן. כ"כ ר"ל

הגהות הב"ח

(י) ד"ה הן הן וכו' הם כם שהקפידו: (כ) תוס' ד"ה ורגלי וכו' נסמנת שיש בו ט"ו פעמים ת"ק ומיהו בחתם מתקוהו: (נ) בא"ד לאה כמה הוא גבוה למעלה מעולמנו וכו' כמנין שיסד ת"ק וט"ו וכן וכו' וסיינן ולרבן וכימיו היו מקדשין. כ"כ בויקרא רבה פרשה ג' כד דמך ר"ח בר שמעון היה זוכו קורא עליו מי זאת עולה גרם קרוכן: (מ) ד"ה אין מוסרין וכו' וכי תימא הכא בז' מצות וכו' וי"ל. כ"כ בספר מין יעקב תירלו אחר וז"ל וי"ל דסיינו בזה שלא שיעמה תורה אבל לאחר שיעמה תורה ותפיסים לבם יעפיון מהאי קרא דאף ז' מצות אסור ללמדם:

(ס) שם אם הוא חכם כולם חכמים הן. הלא תראה שהן מועתקין מפי ריב"ז שהיה ביתי הבית ולא נשאר לו דבר קטן ולא דבר גדול. אלא הכל